

Forslag

til

Lov om licitation m. v.

Fremsat den 26. november 1964 af *handelsministeren*.

§ 1. Denne lov finder anvendelse på tilbudsgivning ved arbejder og leverancer inden for bygge- og anlægsvirksomhed.

§ 2. Ved licitation forstås i denne lov, at et arbejde eller en leverance udbydes, således at flere opfordres til inden samme bestemte tidspunkt og på samme udbudsgrundlag at give skriftlige og bindende bud, idet det ved opfordringen tilkendes gives, at også andre er opfordret til at byde.

Stk. 2. Ved offentlig licitation rettes opfordring til at byde ved bekendtgørelse i dagspressen eller på lignende måde til en ubestemt kreds. Ved bunden (ikke-offentlig) licitation rettes opfordringen til at byde direkte og alene til dem, fra hvem bud ønskes.

§ 3. Ved enhver licitation indgives budene i lukket kuvert, der åbnes på licitationsstedet på et forud fastsat tidspunkt. De bydende er berettiget til at være til stede ved åbningen af budene og til at blive bekendt med budsummerne og eventuelle forbehold.

Stk. 2. Med de begrænsninger, der følger af § 4, er udbyderen

ved offentlig licitation berettiget til at vælge mellem samtlige indkomne bud og til at forkaste dem alle.

ved bunden licitation forpligtet til, medmindre andet udtrykkeligt fastsættes ved opfordringen til at byde, at antage det billigste bud eller forkaste dem alle ved meddelelse til de bydende.

Stk. 3. Ved en licitation må et bud, som er højere end et andet ved licitationen afgivet bud, ikke nedsættes.

§ 4. Aftaler, vedtagelser eller bestemmelser om udskydning eller tilbagetrækning af afgivne licitationsbud må ikke bringes i anvendelse, medmindre monopoltilsynet har godkendt de pågældende aftaler m. v.

Stk. 2. Aftaler m. v. af det i stk. 1 nævnte indhold skal i almindelighed godkendes under forudsætning af,

1) at de ikke tilsigter på urimelig måde at udelukke samtidig afgivelse af bud fra udenforstående,

2) at de ikke på urimelig måde griber ind i udbyderens dispositioner med hensyn til kontrahering om andre entrepriser,

3) at de kun muliggør udskydning af et afgivet bud, såfremt mindst $\frac{2}{3}$ af de bydende, der er tilsluttet aftalerne m. v., tilkendegiver, at budet ikke giver dækning for overenskomstmæssig arbejds løn, udgifter til materialer samt en bruttoavance af en sådan størrelse, at den bydende efter entreprisens art og omfang har en rimelig økonomisk interesse i at overtage arbejdet,

4) at udskydning ikke kan finde sted ved offentlige licitationer med færre end 3 deltagere,

5) at udskydning ikke kan finde sted ved bundne licitationer med færre end 5 deltagere, samt

6) at spørgsmålet om berettigelsen af en udskydning af udbyderen kan forlanges afgjort ved voldgift, jfr. § 8.

§ 5. Forudgående regulering af tilbud er forbudt.

§ 6. Det er ikke tilladt at modtage og afgive underhåndsbud, såfremt der tidligere

på samme arbejde eller leverance er modtaget licitationsbud eller mere end ét underhåndsbud, og der ikke er forløbet enten mindst 6 måneder fra licitationsdagen, henholdsvis efter modtagelsen af det seneste underhåndsbud, eller 3 måneder efter annulleringen af licitationen eller underhåndsbudene.

Stk. 2. Licitation over et arbejde eller en leverance, over hvilke der tidligere er afholdt licitation eller modtaget underhåndsbud, må først afholdes, når den tidligere licitation eller de modtagne underhåndsbud er annulleret.

Stk. 3. Annullering af en licitation skal ske ved skriftlig tilkendegivelse fra udbyderen til hver af de bydende.

§ 7. Bestemmelserne i loven om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger finder i øvrigt fortsat anvendelse på de af nærværende lov omfattede forhold.

§ 8. Finder udbyderen, at en begæring om udskydning af bud er uberettiget, kan han forlange spørgsmålet afgjort af et beregningsudvalg, hvortil udbyderen og de bydendes organisation hver udpeger 2 uvildige og fagkyndige medlemmer eller, hvis parterne er enige derom, ét sådant medlem.

Stk. 2. Kan der ikke blandt udvalgets medlemmer opnås flertal for en afgørelse, udpeger disse ved flertalsbeslutning en opmand, der træffer afgørelse i sagen.

Stk. 3. Kan der ikke opnås flertal for valget af opmand, foretages udnævnelsen af formanden for det i § 9 nævnte licitationsråd blandt de personer, der er opført på en af handelsministeren udfærdiget opmandsliste.

Stk. 4. De nærmere regler vedrørende beregningsudvalget fastsættes af handelsministeren efter indstilling fra licitationsrådet.

§ 9. Handelsministeren nedsætter et licitationsråd med en højesteretsdommer som formand. Rådet skal i øvrigt bestå af et ligeligt antal repræsentanter for tilbudsgivere og udbydere.

Stk. 2. Licitationsrådet bistår handelsministeren og monopoltilsynet ved behandlingen af de af nærværende lov omfattede forhold. Endvidere skal rådet give indstilling om påkrævede ændringer i reglerne for arbejder og leverancer til brug for det offentlige bygge- og anlægsvirksomhed („Almindelige betingelser for arbejder og leverancer“).

§ 10. Overtrædelse af § 3, stk. 1, 1. pkt., og stk. 2 og 3, § 4, stk. 1, § 5 og § 6, stk. 1 og 2, straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter borgerlig straffelov. Forinden tiltale rejses, skal sagen forelægges licitationsrådet til udtalelse.

Stk. 2. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, et andelsselskab, en organisation eller anden kollektiv enhed, kan bødeansvar pålægges den kollektive enhed som sådan.

§ 11. Denne lov træder i kraft den 1. juli 1965.

Stk. 2. Forslag om revision af loven fremsættes for Folketinget i folketingssamlingen 1968-69.

§ 12. Loven gælder ikke for Færøerne.

Bemærkninger til lovforslaget.

Den i henhold til lov nr. 155 af 4. maj 1955 nedsatte licitationskommission har i november 1962 afgivet betænkning. Nærværende lovforslag er — bortset fra enkelte formelle rettelser — udarbejdet af denne kommission og tiltrådt af et flertal af kommissionens medlemmer.

Om motiveringen for lovforslaget og dermed også for de ændringer, dette vil føre til i den nuværende retstilstand, kan i det hele henvises til den af

licitationskommissionen afgivne betænkning, hvortil dette lovforslag er knyttet som forslag II, trykt som bilag 10.

(Det nedenfor anførte forslag I er trykt i betænkningen som bilag 9).

Licitationskommissionen har knyttet følgende bemærkninger til lovforslaget:

„Den nuværende licitationsordning, der bygger på den af licitationskommissionen af 1943 afgivne be-

tænkning, er beskrevet i nærværende betænkning, afsnit 3-4.

Ved gennemførelse af den nugældende licitationsordning regnede man med, at bygherrerens underskrift på licitationserklæring ville blive det ganske overvejende almindelige, og at forhåndsregulering herefter ville høre til de sjældne undtagelser, men dette blev ikke resultatet, idet licitationserklæring og dermed udskydningsordningen i de fleste tilfælde ikke blev tiltrådt af bygherrerne. Dette fremgår af den af kommissionen foretagne almindelige licitationsundersøgelse, som viser, at antallet af licitationer, hvor licitationserklæring underskrives, i 1955-56 var ringe og aftagende i forhold til tidligere, jfr. betænkningen afsnit 75 og 80. Det er dog oplyst af organisationerne, at antallet af licitationer, hvor licitationserklæring underskrives, nu er betydeligt større end i perioden 1955-56, hvor den almindelige licitationsundersøgelse blev foretaget.

Det er flertallets opfattelse, at den nuværende licitationsordning har medført en for vidtgående begrænsning af konkurrencen ved licitation, og at dette bestyrkes af den almindelige licitationsundersøgelses oplysninger om antallet af udskydningsbegæringer og om de prismæssige virkninger af udskydning og regulering af licitationsbud, jfr. afsnit 77 og 92. Denne opfattelse deles ikke af Håndværksrådet og Entreprenørforeningen samt af nogle af de offentlige bygherrerepræsentanter.

Et træk ved den nuværende licitationsordnings former for konkurrencebegrænsning er muligheden for anvendelse af åbningsforbehold og samarbejdsforbehold, jfr. afsnit 31 og 34, hvorved tilbudsgivere under organisationer med licitationsbestemmelser begrænser antallet af bud, griber ind i udbyderens dispositioner med hensyn til overdragelse af andre entrepriser og beskærer adgangen til erhvervsudøvelse for udenforstående tilbudsgivere, der ønsker at konkurrere frit.

Fra flere sider i licitationskommissionen er det blevet foreslået (forslag I) at lovfæste en ny licitationsordning, der skulle omfatte alle licitationer og alle bydende. Da ordningen således skulle omfatte alle bydende, uanset om de selv eller deres organisation er imod adgang til regulering, fandtes udskydningsmuligheden her at burde begrænses i forhold til udskydningsmuligheden efter den nuværende ordning derved, at kriteriet for udskydning sattes lavere end efter denne ordning. Repræsentanter for håndværket og entreprenørerne er gået imod denne løsning af spørgsmålet og har især taget afstand fra det foreslåede udskydningskriterium, ligesom det er deres opfattelse, at en ordning med

detaillerede lovregler og med en voldgiftsordning som foreslået i praksis ville virke for stift og tungt.

Særligt volder voldgiftsrettens sammensætning i det obligatoriske forslag I afgørende betænkelighed hos organisationerne. Der haves således ingen garantier for, at voldgiftsretten til enhver tid indeholder en virkelig repræsentation for faget med tilstrækkeligt kendskab til dettes aktuelle praktiske vilkår. Der vil endvidere være en række afgørelser, hvor en juridisk opmand næppe vil være den rette, medens den juridiske sagkundskab i andre tilfælde kan være ønskelig.

Repræsentanterne for håndværket og entreprenørerne har derefter stillet forslag om en licitationsordning, hvor udskydning alene kunne anvendes over for organisationernes egne medlemmer. Man har herved foreslået, at hele licitationsspørgsmålet forbliver under den almindelige monopollovgivning.

Imidlertid er monopolloven, således som det fremgår af forhandlingerne m. v. i forbindelse med lovens vedtagelse — jfr. også herved bemærkningerne til forslag til lov om nedsættelse af en licitationskommission — ikke udformet under hensyntagen til de særlige forhold, som foreligger ved licitationsaftaler m. v. I visse andre landes monopol- og prislovgivning er der derimod indført særlige bestemmelser på dette område.

De omstændigheder, der hidtil har givet licitationsaftaler om regulering af bud efter licitationsordningen af 1945, således som de kendes inden for bygge- og anlægsvirksomhed, et indhold og en virkning, der adskiller sig fra andre former for konkurrencebegrænsende aftaler, er især, at de ikke alene begrænser aftaledeltagernes handlefrihed, men også begrænser udbyderens kontraheringsmuligheder samt udenforstående tilbudsgiveres erhvervsfrihed. Ved forhåndsregulering får udbyderen ikke mulighed for at acceptere de oprindelige bud, ja ofte er det endog skjult for ham, hvilke priser de bydende havde til hensigt at tilbyde, og udenforstående afskæres undertiden ved åbningsforbehold helt fra at deltage i licitationen. Gennemførelse af udskydning forhindrer direkte gennem bestemmelse kontrahering mellem udbyderen og en udskudt aftaledeltager eller udskudt uorganiseret bydende.

Til modvirkning af disse ulemper har organisationerne udarbejdet et forslag, hvorefter licitationsordningen kun skulle omfatte deres egne medlemmer, og hvorved man gav afkald på forhåndsregulering.

På grundlag af organisationernes forslag er der ved tilpasning af forskellige bestemmelser efter byg-

herrerens synspunkter udarbejdet nærværende lovforslag II.

Forslag II giver ved særlig lov et supplement til monopolloven, hvorved denne lovs bestemmelser finder anvendelse på licitationsaftaler m. v., men som tillige indeholder bestemmelser, der dels afstikker rammerne for indholdet af sådanne aftaler m. v., dels imødekommer kravet om en tilstrækkelig hurtig indskriden mod aftalernes eventuelle skadelige virkninger.

Baggrunden for, at rammerne for indholdet af sådanne aftaler er blevet fastlagt ved de ret udførlige bestemmelser i § 4, er den lange tids usikkerhed, der vil kunne opstå, såfremt disse vigtige spørgsmål, der har været indgående drøftet i kommissionen, først ville finde deres løsning ved monopoltilsynets afgørelse under rekurs til ankenævn og domstole. Ved således kun at afstikke rammerne vil man på den anden side opnå den ønskede smidighed, der følger af, at aftalerne i øvrigt behandles efter monopolloven.

Lovforslaget hviler i flere henseender på samme retningslinier som den nuværende licitationsordning, først og fremmest ved principielt at anerkende, at den særlige og skærpede konkurrenceform, som licitationen medfører, begrundet en adgang til at regulere konkurrencen, men den foreslåede ordning omfatter kun organisationernes egne medlemmer og f skærer helt forhåndsregulering.

Når supplerende bestemmelser til monopolloven foreslås i særlig lov, er det navnlig af lovtekniske grunde.“

Til § 1.

Kommissionen har bemærket:

„Lovforslagets anvendelsesområde svarer til området for kommissoriet, jfr. licitationskommissionslovens § 1. Herefter omfatter forslaget — i modsætning til licitationskommissionens betænkning af 1945 — også leverancer inden for bygge- og anlægsvirksomhed, jfr. kap. VII.“

Til § 2.

Kommissionen har bemærket:

„De foreslåede definitioner svarer til de definitioner, som kommissionen har redegjort for i afsnit 7 om begrebet licitation i betænkningens kap. II. Begrebet licitation må omfatte udbud såvel i hovedentreprise som i fagentreprise.“

Til § 3.

Kommissionen har bemærket:

„Bestemmelsen i første stykke er overensstemmende med den almindelige fremgangsmåde ved licitation.“

Man har i øvrigt fundet det ønskeligt at fastslå, at udbyderen, således som det er almindeligt antaget i overensstemmelse med bestemmelserne i Almindelige Betingelser, ved enhver bunden (ikke-offentlig) licitation — i modsætning til ved offentlige licitationer — forpligtes til, medmindre andet udtrykkeligt fastsættes, at antage det billigste bud eller forkaste dem alle, jfr. afsnit 7.

Den i stk. 3 omhandlede beskyttelse af de bydende ved licitation svarer efter sit indhold til den hidtil gældende beskyttelse, jfr. afsnit 28, men omfatter alle bydende og forpligter bygherren, medens den hidtil gældende beskyttelse kun har været fastsat i organisationernes vedtægter og derfor kun har omfattet disses medlemmer og ikke været forpligtende for bygherren.“

Til § 4.

Kommissionen har bemærket:

„Bestemmelsen omfatter alene udskydningsforhold og foreskriver, at aftaler, vedtagelser eller bestemmelser om udskydning eller tilbagetrækning af licitationsbud skal godkendes af monopoltilsynet, forinden de bringes i anvendelse. Bestemmelsen tilsigter dels at hindre, at konkrete aftaler om udskydning ved en bestemt licitation når at udtømme eventuelle skadelige virkninger, forinden tilsynet under iagttagelse af bestemmelserne i monopolloven med hensyn til forudgående forhandling og pålæg m. v. kan nå at gribe ind, og dels så vidt muligt at sikre, at der til enhver tid er overensstemmelse mellem gældende generelle aftaler og de retningslinier for deres indhold, som gives i loven. Forslaget om forhåndsgodkendelse må især ses på den baggrund, at licitationsaftaler m. v. om udskydning og tilbagetrækning af bud i henseende til indgreb i andres handlefrihed afviger fra andre former for konkurrencebegrænsende aftaler.“

Som vilkår for godkendelse af aftaler m. v. om udskydning af licitationsbud foreslås, at de ikke på urimelig måde må udelukke samtidig afgivelse af bud fra udenforstående, og at de ikke på urimelig måde må gribe ind i udbyderens dispositioner med hensyn til kontrahering om andre entrepriser. Dette stemmer med monopollovens udtryk i § 11 om urimelig indskrænkning i erhvervsudøvelse o. s. v. Den førstnævnte bestemmelse må, for så vidt angår udenforstående organiserede tilbudsgivere, siges at svare til hidtidig praksis, hvorefter der ikke over for sådanne kan anvendes åbningsforbehold ved licitationer med adgang til udskydning.

Det er under den hidtidige licitationsordning blevet antaget af prismyndighederne og stadfæstet af pris-ankenævnet, at licitationserklæringen efter

sit indhold ikke giver adgang til at begære udskydning af bud afgivet af udenforstående organiserede mestre. Højesteret statuerede i den i afsnit 31 refererede såkaldte „Åbenrå-sag“, at prismyndighedernes fortolkning af erklæringen på dette punkt, hvor formuleringen i øvrigt ansås for uklar, ikke var uforenelig med ordlyden, og da laugene med sit kendskab til denne fortolkning ikke havde taget forbehold, fandtes laugene ikke at have haft føje til at antage, at bygherren havde villet forpligte sig ud over, hvad der fulgte af den af prismyndighederne hidtil anlagte fortolkning af erklæringen.

Organisationerne har hidtil med hjemmel i kommissionsbetænkningen af 1945 kunnet udstrække udskydningsreglerne til uorganiserede tilbudsgivere. Betænkningens begrundelse for at stille uorganiserede virksomheder anderledes end organisationsmedlemmer var en formodning om, at de uorganiserede virksomheder ville kunne basere deres tilbud på ikke-tarifmæssig løn. Denne begrundelse svarer ikke til forholdene i dag, hvor det i praksis næppe vil være muligt for en virksomhed at gennemføre en entreprise af en sådan størrelse, at den udbydes i licitation, med benyttelse udelukkende af uorganiseret arbejdskraft.

Såfremt en organisation ønsker at benytte regler om udskydning af licitationsbud, vil disse efter forslaget alene kunne gøres gældende over for organisationens egne medlemmer og medlemmer af andre organisationer eller enkeltvirksomheder, der gennem særlige aftaler indordner sig under disse regler. Organisationerne har i almindelighed givet afkald på at træffe aftaler m. v. om benyttelse af forbehold og tilbagetrækning af bud, såfremt der åbnes bud fra udenforstående. Et sådant forbehold har et konkurrenceregulerende formål, og et flertal har fundet, at det bør undgås, jfr. afsnit 33.

Også aftaler m. v. om tilbagetrækning af et bud, såfremt udbyderen ikke opfylder visse betingelser med hensyn til overdragelse af andre entrepriser, jfr. afsnit 35, omfattes af forslaget bestemmelser.

Monopoltilsynet vil dog kunne godkende særligt begrundede aftaler, vendt mod udenforstående. Efter de hidtidige erfaringer kan herved alene tænkes på aftaler, der er rettet mod virksomheder, som beskæftiger uorganiseret medhjælp og ikke har mulighed for at bilægge faglig strid.

Udskydning af licitationsbud er under den hidtidige ordning gennemført ved indgåelse af en aftale mellem udbyder og organisation, den såkaldte licitationserklæring. De foreslåede bestemmelser om udskydning eller tilbagetrækning af licitationsbud muliggør fortsat anvendelse af en sådan fremgangsmåde, men organisationerne vil også kunne prakti-

sere udskydning, uden at udbyderen på forhånd har erklæret sig indforstået hermed. Dette kan f. eks. ske ved, at organisationens medlemmer forsyner deres bud med et forbehold gående ud på, at budene ikke er bindende, såfremt de — i overensstemmelse med organisationens, af monopoltilsynet godkendte aftaler m. v. — udskydes som for lave.

Uanset under hvilken form udskydning betinges, kan aftaler, vedtagelser eller bestemmelser herom kun praktiseres, såfremt de i forvejen er godkendt af monopoltilsynet.

Endvidere vil sådanne aftaler m. v. alene kunne omfatte bydende, som ved medlemskab i en organisation eller på anden måde er indgået under aftalerne m. v.

Opbygningen af de gældende udskydningsregler indebærer, at disse praktiseres af organisationerne. Det er derfor normalt disses vedtægter, der bestemmer, hvorledes grundlaget skal tilvejebringes for bedømmelsen af, om et eller flere af de ved en licitation indkomne bud, der er omfattet af udskydningsreglerne, er så lave, at de kan begæres udskudt. I kommissionen er der enighed om, at en på grundlag af fagets almindelige forhold udregnet kontrolpris ikke altid er et tilfredsstillende grundlag i så henseende, men at en analyse af budene, indbefattende sammenligning af budenes hovedposter og adgang for de bydende til at redegøre for deres beregninger, frembyder et bedre grundlag.

Det må antages, at de bydende selv gennem udarbejdelsen af deres bud har erhvervet sig de bedste forudsætninger for at bedømme omkostningerne og risikoen ved den udbudte entreprise. Af hensyn hertil er det i forslaget fastsat, at begæring om udskydning af bud i hvert enkelt tilfælde skal være vedtaget af mindst $\frac{2}{3}$ af de bydende, der er tilsluttet udskydningsaftalen. Organisationernes udskydningsregler skal danne grundlaget for udskydningen, og i disses vedtægter vil der kunne fastlægges nærmere regler for proceduren ved udskydningsmødet, herunder bestemmelse om, at organisationerne kan være repræsenteret ved mødet eller kan udpege en mødeleder. Det vil være rimeligt, at organisationernes repræsentant eller den af dem udpegede mødeleder får mulighed for at nedlægge veto mod udskydningen, hvor han finder det åbenbart, at denne ikke bør finde sted.

Efter licitationskommissionens betænkning af 1945 må et bud anses som for lavt, når det ikke dækker tarifmæssig arbejds løn og udgift til materiale samt et efter arbejdets art og omfang samt den bydendes forhold og omstændighederne i øvrigt passende beløb til omkostninger og fortjeneste. Dette kriterium er blevet forstået således, at et bud

skal indeholde dækning for virksomhedens faste omkostninger efter en traditionel regnskabsmæssig vurdering og derudover en nettfortjeneste.

Således som dette kriterium har været udformet og praktiseret, har det medført, at der i en række tilfælde har været foretaget et meget stort antal udskydninger, jfr. afsnit 77.

Det i nærværende forslag udformede kriterium — hvorefter et bud er for lavt, hvis det må anses godtgjort, at det ikke giver dækning for overenskomstsmæssig arbejds løn, udgifter til materialer, samt en bruttoavance af en sådan størrelse, at den bydende efter entreprisens art og omfang har en rimelig økonomisk interesse i at overtage arbejdet — skulle i højere grad tage hensyn til, at den enkelte virksomheds rimelige økonomiske interesse i at overtage et arbejde vil kunne stille sig meget forskelligt, ikke blot efter entreprisens art og omfang, men også efter virksomhedens beskæftigelsesmæssige situation på tidspunktet for arbejdets igangsættelse.

Et bud, der ikke indeholder dækning for de med arbejdet forbundne direkte og indirekte omkostninger, herunder egenrente og driftslederløn, vil i almindelighed ikke give den bydende en sådan bruttoavance, at han kan have en rimelig økonomisk interesse i at overtage arbejdet.

Det afgørende må være, om det er sandsynligt, at virksomhedens økonomiske stilling vil være bedre efter arbejdets gennemførelse i overensstemmelse med udbudsbetingelserne til den tilbudte pris end for overtagelse af entreprisen.

Efter lovforslaget skal udskydning ikke kunne finde sted ved offentlige licitationer med færre end 3 deltagere. Dette svarer til den gældende licitationsordning. Derudover er det i lovforslaget fastsat, at udskydning ved bundne licitationer ikke kan finde sted, hvis der er færre end 5 (Alt.: 4) deltagere. I almindelighed vil ved en bunden licitation kun deltage virksomheder med en anerkendt position over for hvem beskyttelse ved udskydning af bud i almindelighed ikke er påkrævet. Der bør dog også være adgang til udskydning ved bunden licitation, når antallet af deltagere er stort.

Det bemærkes særligt, at bestemmelserne om begrænsningerne i adgangen til at begære udskydning har relation til det samlede antal licitationsdeltagere, såvel organisationsmedlemmer som udenforstående.

Det forudsættes, at begæring om udskydning eller tilbagetrækning af licitationsbud skal ske inden en vis, ret kort frist efter licitationen. I så henseende findes den hidtil benyttede frist på 4 dage at være passende.

Da det ikke kan antages, at proceduren ved

fremsættelse af udskydningsbegæring altid vil medføre sikre og fra alle sider acceptable afgørelser, bør der ligesom under den nuværende licitationsordning gives adgang til at få strid om udskydning af bud ved licitation afgjort ved voldgift, jfr. lovforslagets § 10 (nu § 8).

Man har overvejet at foreslå, at ikke blot som hidtil udbyderen, men at også en tilbudsgiver, hvis bud er begæret udskudt, skulle kunne forlange afgørelsen prøvet, men da forslaget kun omfatter organisationernes egne medlemmer, er det ikke fundet påkrævet, at en udskudt bydende får en ellers i så henseende naturlig prøvelsesret.“

Man har fundet det hensigtsmæssigt at opdele paragraffen i to stykker og i stk. 2 at nummerere kravene til de af bestemmelsen omfattede aftaler m. v.

Det af kommissionen ovenfor anførte alternativ, hvorefter udskydning ved bundne licitationer ikke kan finde sted, hvis der er færre end 4 deltagere, er fremsat af håndværksrådets repræsentanter i kommissionen og har været en forudsætning for disses tilslutning til forslaget.

Til § 5.

Kommissionen har bemærket:

„Der har i kommissionen været enighed om, at forhåndsregulering af licitationsbud bør afskaffes. Mangelen på sikkerhed imod urimelige virkninger gør dette system uegnet, og den omstændighed, at reguleringen kan holdes hemmelig for udbyderen og andre bydende, vil kunne give den en særlig uheldig karakter, hvorfor et klart forbud — også omfattende underhåndsbud — er fundet rimeligt. Ved forudgående regulering af bud forstås enhver aftale eller vedtagelse, der med henblik på det konkrete arbejde (leverance), inden bud afgives til udbyderen, medfører forhøjelse af udarbejdede bud eller på anden måde påvirker budenes størrelse eller rækkefølge.

Forslaget hindrer ikke, at organisationernes vejledende pris aftaler opretholdes. Det vil også fortsat være muligt for organisationerne at vedtage generelle regler om beskyttelse af bud og generelle forbehold vedrørende f. eks. pris- og lønstigninger og arbejdsbetingelser.

Forbudsbestemmelsen udelukker ikke afholdelse af forudgående møde til drøftelse af udbudsgrundlaget eller indgåelse af generelle eller konkrete aftaler om teknisk betonedede forbehold og lignende, uanset at sådanne aftaler indirekte vil kunne medføre en forhøjelse af udarbejdede bud. Der er enighed i kommissionen om, at udbydere skal have

adgang til at deltage i sådanne møder, og organisationerne er indstillet på i deres vedtægter at betinge afholdelse af møde forud for licitationen af, at der sikres udbyderen ret hertil. Det må antages, at sådanne møder vil få en særlig betydning for byggeriet.

De hidtil almindeligt anvendte anmeldebemmelser (jfr. betænkningens afsnit 21) vil ligeledes kunne bibeholdes.

Der kan endvidere vedtages regler om udregningsvederlag.

Sådanne aftaler og vedtagelser vil være omfattet af monopollovens almindelige bestemmelser, d. v. s. de kan være anmeldelsespligtige, og med hensyn til indhold og virkninger må de bedømmes efter monopollovens § 11.“

Til § 6.

Kommissionen har bemærket:

„Da loven skal omfatte al tilbudsgivning, er det fundet rimeligt, at der indføres lovregler til beskyttelse af såvel underhåndsbud som licitationsbud mod „sjakren“. De foreslåede regler svarer efter deres indhold i hovedsagen til de regler, der efter licitationsordningen af 1945 har været fastsat i organisationernes vedtægter. Medens organisationsvedtægterne kun har kunnet omfatte organisationernes medlemmer og ikke har forpligtet udbyderen, vil de i lovforslaget indeholdte regler gælde generelt og være forpligtende for bygherren.

Formuleringen er ikke til hinder for, at beskyttelsesfristen regnet fra licitationsdagen vedtægtsmæssig med virkning for medlemmerne forlænges inden for de for tiden for visse fag gældende frister på 9 og 12 måneder. Derimod vil 3 måneders fristen ved annullering af licitation eller underhåndsbud ikke kunne fraviges.“

Til § 7.

Kommissionen har bemærket:

„Efter denne bestemmelse vil monopolloven — lov nr. 102 af 31. marts 1955 om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger, jfr. lov nr. 231 af 10. juni 1960 — i øvrigt fortsat finde anvendelse på tilbudsgivning ved arbejder og leverancer inden for bygge- og anlægsvirksomhed.“

Til § 8.

I kommissionens forslag er dette § 10. Kommissionen har bemærket:

„Da udskydningsreglerne således som i nærværende forslag foreslås fastsat ved lov, må voldsbestemmelserne om behandling af strid om udskydning også fastsættes ved lov. Princippet i de hidtil af handelsministeren efter forhandling med

de interesserede organisationer fastsatte normer for behandling af strid om udskydning af bud ved licitation findes at burde bibeholdes, og hovedretningslinierne i voldgiftsrettens (beregningssudvalgets) sammensætning foreslås fastslået i loven, medens de nærmere enkeltheder henlægges til handelsministerens fastsættelse efter indstilling fra licitationsrådet.“

Til § 9.

I kommissionens forslag er dette § 8. Kommissionen har bemærket:

„Da monopolrådet ikke er sammensat under hensyntagen til de særlige licitationsproblemer, foreslås det, at der nedsættes et licitationsråd til at bistå monopoltilsynet ved behandlingen af sager inden for dette område. Det forudses, at licitationsrådets udtalelse vil blive indhentet i alle licitationsspørgsmål, der forelægges monopolrådet. Endvidere skal licitationsrådet bistå handelsministeren ved administrationen af bestemmelsen i § 10, stk. 4 (nu § 8, stk. 4).

Man har fundet det rimeligt at foreslå, at rådet foruden formanden sammensættes af et ligeligt antal repræsentanter for tilbudsgivere og udbydere.

Når det i stk. 2, 2. pkt., foreslås, at licitationsrådet også skal give indstilling om påkrævede ændringer i „Almindelige betingelser“, er det med henblik på, at disse dels kan være medvirkende til en tydeliggørelse af udbudsmaterialet, jfr. udbudsmaterialeudvalgets indstilling til kommissionen, betænkningens bilag 4, dels — ved i så høj grad som muligt at svare til de til enhver tid sædvanligt anvendte kontraktbestemmelser — kan begrænse det omfang, hvori de bydende måtte være tilskyndet til at forsyne deres bud med forbehold.“

Til § 10.

I kommissionens forslag er dette § 9. Kommissionen har bemærket:

„Man foreslår, at overtrædelse af en række af lovens bestemmelser straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter borgerlig straffelov.

Da det må antages, at der vil kunne forekomme overtrædelser af ordningens bestemmelser, som det — under hensyn til licitationsforholdenes særlige karakter, ikke mindst i den første tid, en sådan ny ordning praktiseres — ikke altid vil kunne være rimeligt at straffe, er det foreslået, at påtale kun skal rejses, efter at sagen har været forelagt licitationsrådet.

I stk. 2 er det fundet ønskeligt at give bestemmelser om bødeansvar for kollektive enheder.“

Til § 11.

Kommissionen har bemærket:

„Det skønnes rimeligt, at en sådan lov først træder i kraft efter en periode, hvor håndværker- og entreprenørorganisationerne har kunnet bringe aftaler og vedtægter i overensstemmelse med de nye retningslinier, og hvor parterne har kunnet indstille sig på nyordningen. Endvidere er det naturligt, at loven optages til revision, når man i et par år har haft lejlighed til at følge, hvorledes ordningen har virket i praksis.

Man har fundet det ønskeligt, at det i loven sikres, at der inden lovens ikrafttræden udsendes et cirkulære, der sammenfatter denne lovs bestemmelser med de af monopollovens bestemmelser, der kan finde anvendelse på licitation inden for dette område. Parterne ved en licitation lettes herved, når de skal gøre sig bekendt med de for licitation gældende bestemmelser.“

De af kommissionen i denne bestemmelse foreslåede tidsfrister er ændret under hensyn til tidspunktet for lovforslagets fremsættelse.

Kommissionen har i stk. 1 foreslået, at det som 2. pkt. anføres: „Forinden udsendes et cirkulære, der sammenfatter denne lovs bestemmelser med de af monopollovens bestemmelser, der kan finde anvendelse på licitation over arbejder og leverancer inden for bygge- og anlægsvirksomhed, jfr. § 7.“

Når dette punktum er udeladt i forslaget, er det, fordi man finder bestemmelsen overflødig og stridende mod sædvanlig lovteknisk praksis, hvortil kommer, at betegnelsen „cirkulære“ normalt forbeholdes direktiver til underordnede myndigheder.

Fra handelsministeriets side vil det imidlertid blive foranlediget, at den instruktion, som en sådan bestemmelse efter kommissionens bemærkninger har til formål at sikre, vil blive givet i form af en vejledning, der udsendes inden lovens ikrafttræden.

Til § 12.

Denne bestemmelse er § 11, stk. 2, i kommissionens lovforslag.